

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE ECCLESIA|| TRIVMPHANTE,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. De Festis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53909)

non esset verè Christus in Eucharistia (vt Calvinistæ dicunt) vel non deberet adorari (vt dicunt Lutherani) tamen adhuc iustum esset, habere certum diem, quo recoleremus memoriam institutionis eius Sacramenti; quod etiam Lutherani & Calvinistæ maximum Sacramentorum esse concedunt.

Festum denique TRANSFIGURATIONIS Domini antiquum esse videtur. Exstant enim de eo sermones sancti Leonis, necnon Cyrilli, Alexandrini, & Andreæ Cretensis apud Surium.

CAPVT XVI.

De festis Sanctorum.

HESTA Sanctorum aduersarij non parùm oderunt. PRIMO, quòd idololatriam sapere videantur; nam Sabbathata sanctificare, est præceptum primæ tabulæ, & proinde ad cultum Dei pertinet.

SECUNDO, quia aliqua falso fundamento nituntur, vt Conceptionis B. Mariæ festum, quod festum B. Bernardus nominatim reprehendit in epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses. vbi dicit, errorem & superstitionem sapere hoc festum, quia eo vel peccatum honoratur, sine quo conceptio ista non fuit, vel falsa inducitur sanctitas. Et præterea apud nos etiam non est certum, an B. Virgo sine peccato originali concepta fuerit; Ecclesia enim vtramque opinionem permittit; ergo saltem dubium est, an rectè hoc festum celebremus.

TERTIO, quòd plurima sint noua, ac præsertim festa beatæ Virgini dicata: nec enim ante Iustiniani tempora existabant.

QUARTO, quòd multa ab Imperatoribus seculi instituta sint. Nam festum Purificationis instituit Iustinianus, vt scribunt Paulus Diaconus lib. 16. rerum Romanarum, & Nicephorus lib. 17. cap. 28. Festum Assumptionis instituit Mauritius, qui Iustiniano posterior fuit, vt idem Nicephorus ibidem refert.

QUINTO, quia eousque prolapsus est abusus festorum, vt etiam Imperatoribus non sanctis festi dies instituti sint, vt de Iustiniano refert Nicephorus lib. 17. cap. 31. Hæ sunt obiectiones

nes Tilemanni Heshusij lib. de erroribus Pontificiorum, tit. 26 & Magdeburgensium Cent. 6. cap. 6. col. 342. 343. & 344.

Veruntamen pium & bonum esse colere festos dies Sanctorum, facile demonstrabimus, auctoritate primùm, deinde ratione. **AUCTORITAS** est totius Ecclesiæ Catholicæ, quæ omni tempore id seruauit. Ac ut solum inspiciamus quinque prima secula; **PRIMO** seculo, id est, Apostolorum tempore habemus Clementem lib. 8. constitut. cap. 39. ubi iubet seruati festa Apostolorum & Martyrum.

SECUNDO seculo, habemus testimonium Ecclesiæ Smyrnenfis, cuius epistolam refert Eusebius lib. 4. hist. cap. 15. in ea epist. habentur hæc verba: *Quo in loco etiam nunc, præsentibus Domino, solennes agimus celebresq; conuentus, maxime eundem in die passionis eius; sed & cum eorum memoriam, qui prius passi fuerant, celebramus, et sequentium animi ad prædecessorum & iam exemplis insignibus excitentur.*

TERTIO seculo, Origenes homil. 3. in diuersos Euangelii locos, dicit, festum Innocentium puerorum rectè in Ecclesia celebrari, propterea quod fuerunt illi Martyrum primiti. Item Tertullianus lib. de corona militis dicit, vnam ex antiquis traditionibus esse, annuas oblationes facere pro natalitijs. Et clarius B. Cyprianus lib. 3. epist. 6. *Dies, inquit, eorum, quibus excedunt, annotate, et commemorationes eorum veterum memorias Martyrum celebrare possumus.* Et lib. 4. epist. 4. *Officia, inquit, pro eis semper, et meministi, offerimus, quæ sunt Martyrum passionis, & dies anniuersaria commemoratione celebramus.*

QUARTO seculo, Basilius oratione in Gordium Martyrem; Nyssenus orat. in Theodorum Martyrem; Nazianzeus orat. I. in Iulianum, paulò ante medium; Ambrosius serm. 76. 77. & 78. Hieronymus in cap. 4. ad Galat. & epist. 19. ad Euthochium; Prudentius in hymno de sanctis Petro & Paulo, festorum dierum in Sanctorum memoriam & honorem infidelium apertissimè meminere.

QUINTO seculo, Chrysostomus homil. 66. ad populum; Theodoretus lib. 8. de Martyribus; Augustinus in Psalm. 67. & 88. & alibi; Paulinus natali 2. & 3. S. Felicis. His accedunt Leo, Gregorius, Beda, & alij omnes posteriores, quorum libri testimonijs plenissimi sunt.

Proba-

Probatur hoc etiam ex antiquis Conciliis diuersarum Ecclesiarum. Concilium LAODICENVM in Oriente celebratum ante annos M.CC.can. 51. vetat, in Quadragesima celebrari festa Sanctorum; ex quo sequitur, extra Quadragesimam fuisse in ea prouincia celebrata Concilium CARTHAGINENSE III. ante annos M.C.can. 47. *Liceat, inquit, legi passiones Martyrum, cum anniuersarij dies eorum celebrantur.* Concilium TOLBTANVM in Hispania III. can. 23. iubet, vt in diebus festis Sanctorum populi nō dent operam turpibus saltationibus. Concilium LVGDVNENSE in Gallia, vt habemus can. Pronunciandum, de consecr. dist. 3. enumerat inter festa Ecclesie festum sanctorum Apostolorum, Assumptionem & Natiuitatem B. MARIAE, festum S. Syluestri, S. Martini, & aliorum. Idem ex Germania habemus in Concilio Mogunt. cap. 36.

VLTIMO probatur ratione, quæ fundatur in diuinis literis. Festi dies rectè instituuntur ad colenda diuina beneficia, vt patet de festo Sabbathi & festo Sortium apud Iudæos, & de festis Domini apud Christianos. Vnde August. lib. 10. de ciuitate Dei, cap. 4. *Beneficiorum, inquit, Dei, solennitatibus, festis, & diebus statutis dicamus sacramus q³ memoriam, ne volumine temporum ingrata subrepat obliuio.* Sed non est paruum Dei beneficium beata consummatio alicuius Sancti, & præcipuè per martyrium; inde enim datur toti Ecclesie militanti exemplum fortitudinis, & vnus nouus patronus apud Deum: datur etiam toti Ecclesie triumphanti nouum gaudium de accessione vnus cuius: denique tunc agitur nouus & perfectus triumphus de Diabolo.

Confirmatur; nam omnes causæ, propter quas homines etiam profani celebrant festos dies, concurrunt in obitu Sanctorum. Homines enim festa celebrant ob diem natalem Principum: item ob assumptionem alicuius ad summam aliquam dignitatem: denique ob partam victoriam. At cum Sancti moriuntur, tunc verè nascuntur, & nascuntur Principes cœlestes, vnde ab Ecclesia eorum obitus natalitia dicuntur: item tunc assumuntur ad summam dignitatem, quæ hominibus conferri queat, id est, ad æternam beatitudinem.

BBBBbb

titudi-

tudinem : denique tunc perfectam victoriam referunt de Diabolo, & triumphum agunt.

Neq; rationes aduersariorum aliquid efficiunt. Ad PRIMAM de idololatria dico; PRIMO, festa Sanctorum Deo dicantur, sed in Sanctorum memoriam, quemadmodum templa sacrantur Deo in memoriam Sanctorum. SECUNDO dico, honorem dierum festorum immediatè & terminatiuè pertinere etiam ad Sanctos, quemadmodum diximus de basilicis, de votis & de ipsa inuocatione : sed talem honorem dicimus esse cultum dulciæ, non latriæ, & proinde religionis quidem cultum, sed religionis, non ut est nomen specialis virtutis, quæ hominem erga Dei cultum bene disponit, sed ut est nomen generale.

Ad SECUNDVM de festo Conceptionis, quod falso fundamento niti videtur, dico; PRIMO, in maiori parte Ecclesiæ piè credi B. Virginè sine peccato originali conceptam, quod etiam ex aduersariis fatentur Lutherus & Erasmus; ille in sermone de festo conceptionis; iste in Apologia ad Albertum Pium Carpenssem.

Dico SECUNDO, fundamentum huius festi præcipuum non esse conceptionem immaculatam, sed simpliciter conceptionem matris Dei futuræ. qualiscunq; enim fuerit illa conceptio, eo ipso quod conceptio fuit matris Dei, singulare gaudium affert mundo eius memoria. tunc enim primum habuimus pignus certum redemptionis, præsertim cum non sine miraculo ex matre sterili concepta fuerit. Itaque hoc festum etiam illi celebrant, qui putant Virginem in peccato conceptam.

DICES, hoc modo etiam Ioannis Baptistæ conceptio celebrari posset. RESPONDEO, posset sanè, ut Græci faciunt. Nam in Calendario Græcorum die 23. Septemb. annotatur festum conceptionis Ioannis Baptistæ : sed Ecclesiæ Latine non est visum tot festa multiplicare. Et præterea magnum est discrimen inter matrem Dei, & præcursores eiusdem, & inter utriusque conceptionem. Nam quia maior pars Ecclesiæ piè credit immaculatam conceptionem, inde habuit occasionem instituendi hoc festum, quam oc-

caſionem nō habuit ad inſtituendam feſtum de conceptione Ioannis Baptiſtæ.

Porro B. Bernardi ſententia nobis fauet, ille enim reprehendit Canonicos Lugdunenses, quod sine exemplo vel precepto Romanæ Ecclesiæ nouum feſtum inſtituiſſent. Si ergo nunc B. Bernardus videret ex auctoritate Romanæ Ecclesiæ feſtum celebrari, etiam ipſe libentiſſimè celebraret.

Ad rationem autem Bernardi dico, nos nec peccatum honorare, nec inducere falſam ſanctitatem, etiamſi Virgo in peccato concepta eſſet, ſed honorare officium matris Dei, ad quod ab ipſa conceptione designata fuit. Nam idem Bernardus ibidem dicit, meritò celebrari natiuitatem Ioannis Baptiſtæ, quia ſancta fuit, & tamen ibidem dicit, ſe non audeſſe aſſerere ſanctificationem Ioannis in vtero deleuiſſe originale peccatum, licet hoc pium ſit credere. Si ergo ita aduerſus Bernardum argumentarer, Colis feſtum natiuitatis Ioannis, quem non audeſ aſſerere natum ſine peccato, ergo vel honoras peccatum, vel inducis incertam ſanctitatem. Reſponderet Bernardus, nec peccatum ſe honorare, nec inducere incertam ſanctitatem, ſed honorare officium præcurſoris, ad quod ſanctificatus fuit adhuc in vtero matris exiſtens. Idem ergo reſpondeo illi de conceptione B. Mariæ.

Quod ſi ipſe quæreret, vnde habeamus B. Mariam ab ipſa conceptione ſanctificatam, ſaltem ad hoc, vt eſſet mater Dei designata, reſponderem, inde nos hoc didiciſſe, vnde ipſe didicit, B. Mariam ab ipſa natiuitate ſanctam fuiſſe. Aſſerit enim ibidem, ex eo, quod Eccleſia iam tunc celebrabat B. Virginis ortum, ſe nihil dubitare, quin ortus ille ſanctus fuerit; & nos ergo ex eo, quod Eccleſia celebrat feſtum conceptionis, nihil dubitamus, cōceptionem illam ſanctam aliquo modo fuiſſe, ac ſaltem ratione officij, ad quod aſſumebatur.

Ad TERTIVM dico duo; PRIMO, non eſſe abſurdum, quod aliqua feſta ſint recentia, quandoquidem etiam ſæpe ſunt recentia Dei beneficia, propter quæ feſta inſtituuntur; vel ſaltem occaſio feſtorum inſtituendorum poteſt eſſe recens. Vnde etiam tempore Iudæorum vario tempore varia

BBBbbb 2 sunt

sunt festa instituta, præter ea, quæ Deus ipse per Moſem inſtituerat, vt patet de feſto Sortium propter liberatione tempore Heſter; & de alio feſto ob victoriam Iudith, & de feſtis dedicationũ tempore Salomonis, & poſtea tempore Eſdra, & vltimo tempore Machabæorũ, quod feſtum, licet recentiſſimum, Chriſtus ipſe honorauit, Ioan. 10.

Dico SECUNDO, feſta Sanctorum antiquiſſima eſſe, vt iam oſtendimus. Fatemur tamẽ prius cœpiſſe celebrari feſta Martyrum, quàm Confefſorum; & nõnnulla etiam feſta B. Mariæ recentia eſſe. Nam feſtum CONCEPTIONIS tempore B. Bernardi cœpit, ſed non fuit publicè receptum à tota Eccleſia, niſi poſt decretum Sixti I V. Pontificis, quod habetur in Extrauagãti, Cũ præ excelsa, de reliquiis, & veneratione Sanctorum. Similiter feſtum Viſitationis in Eccleſia Latina nouum eſt. Fuit enim inſtitutum ab Urbano Papa VI. atque à Bonifacio IX. primũ confirmatum, deinde etiam à Concilio Baſileenſi, ſeſſ. 43. quanquam vtrumque feſtum iam antea erat in Calendario Græcorum.

Feſtum NATIUITATIS B. Mariæ longè antiquius eſt. Meminit enim eius Petrus Damianus, qui tres ſermones de eo feſto ſcripſit, & ante eum B. Gregorius, qui in Antiphonario & Sacramentario annotauit officium, VIII. die Septembris pro natali B. Mariæ.

Feſtum ANNVMCIATIONIS adhuc eſt antiquius. Exiſtat enim oratio S. Athanaſij de ſancta Deipara, vbi expreſſè meminit huius feſti.

Feſtum PURIFICATIONIS eſt etiam antiquiſſimum. Si quidem huius celebritatis exiſtant orationes Amphiloſij Gregorij Nyſſeni, Chryſoſtomi, Cyrilli Alexandrini, & Andreae Cretenſis apud Aloyſium Lipomannum, & Laurentium Surium.

Deniq; feſtum ASSUMPTIONIS eſt etiam antiquiſſimum. Nam eius meminit Gregorius in Antiphonario, & Sacramentario, & ante Gregorium Andreas Cretenſis in oratione de hoc feſto, quæ exiſtat apud Lipomannum, & Surium. Atque ante Andreae tempora exiſtat inter opera B. Hieronymi in ſexto ſermo de feſto Aſſumptionis, qui quidem vel ipſi Hieronymo, vel eius æquali Sophronio tribuitur.

Ad obiectionem ergo ex Nicephoro, & Paulo Diacono, dico, eorum verba non posse intelligi de prima institutione horum festorum, nisi illi apertissimè mentiantur. quomodo enim instituit Iustinianus festum Purificationis, & Mauritius festum Assumptionis, si utrumque festum erat institutum tempore Hieronymi, & Chrysostomi, qui ducentis annis Iustiniano antiquiores fuerunt? Præterea iidem auctores ibidem dicunt, à Iustino Imperatore institutum festum Natiuitatis Domini. At constat ex Ambrosio, Augustino, Leone, & aliis, qui Iustinum præcesserunt, festum Natiuitatis longè esse antiquius. Solùm ergo Imperatores illi addiderunt aliquid ad celebritatem. & fortassè præceperunt ciuilibus legibus, ne vllus operaretur in illis solennitatibus, cùm tamen etiam antea legibus Ecclesiæ dies illi festi sanciti essent.

Ad **QVARTVM**, patet responsio. Non enim Imperatores festa instituerunt, sed instituta iam festa ab Ecclesia, legibus etiam suis adiuerunt, & ornarunt.

Ad **QVINTVM** respondeo, Nicephorum non dicere, institutum fuisse festum diem Iustiniano, sed solùm quorandam Episcopum quendam Constantinopolitanum solitum celebrare eius memoriam. Id quod non cogimur intelligere de aliquo festo die, sed solùm de laudatione Iustiniani, quam ille Episcopus admiscebat concioni suæ, propterea quod Iustinianus multa pia opera, & Ecclesiæ vtilissima fecisset. **ADDO** præterea, quidquid illud fuerit, siue festus dies, siue simplex laudatio, fuisse vnus privati Episcopi factum, quod non immeritò reprehendi posset, præsertim cùm eius successores mox omiserint eiusmodi celebritatem.

CAPVT XVII.

De Vigilis.

N Profestis magnorum dierum consueuerat Ecclesia vigilare, & ieiunare. ac imprimis Vigilia Paschæ, quæ nocte præcedente Dominicam Resurrectionis agebatur, semper celeberrima fuit.

BBBbbb 3

vt pa-